

**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. præceptum, ac
de Abortu

Sporer, Patritius

Salisburgi, 1711

Subsectio. De Consensu conditionato.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

sect. III. De Matrimonio ut est contractus. 295
me s (inquit) de iteratione, quæ licet in aliis
Sacramentis manente eadem materia, prohibea-
tur, non tamen prohibeatur in Sacramento ma-
trimonii, quia hoc fundatur in ratione contra-
ctus civilis, qui iterari potest & solet. Sic San-
chez. Ubi tamen nota, non semper fieri Sacra-
mentum, quoties renovatur consensus, sed so-
lum, quando primò ritè perficitur contractus,
si antea propter aliquem defectum legitimè
perfectus non fuit.

S U B S E C T I O.

De Consensu conditionato.

S U M M A R I U M.

326. Possunt quidem, raro tamen admitti debent matri-
monia sub conditione, præsertim de futuro.
327. Matrimonium contractum sub conditione de præ-
senti vel præterito, statim valet, si conditio vera est;
& statim nullum est, si conditio falsa.
329. Nec eo uti possunt, donec conditio existere cognosca-
tur.
331. Matrimonium sub conditione de futuro honesta &
possibili initum.
332. Suspenditur usque ad conditionis eventum.
333. Qua posita statim perficitur, sine novo consensu.
334. Et sine nova assistentia Parochi, & testium.
335. Exceptio.
336. Conditio de futuro turpis vel impossibilis, an &
quando irrita? usque ad n. 341.
341. Irrita conditio turpis repugnans substantiæ matri-
monii.
342. Ejusque triplici bono, fidei, prolis, & Sacra-
menti.
343. An valeat, si contrahant cum pacto vel conditione
nunquam generandi?

326 **N**ullo quidem juris textu prohibentur matrimonia conditionata, scilicet inita sub conditione sive de presenti vel præterito, sive de futuro, dummodo non turpi, impossibili vel repugnante substantiæ matrimonii. Imò Urbanus III. c. *super eo. de condition. apposit.* expressè dicit: *Canonicis institutionibus non improbari contractum, quo quidam in quadam mulierem consensit* (id est contraxit de presenti. *Glossa, Fagnanus, alii ibidem*) *pater ejus suum præstare consensum.* Quare Navar. *Consil. I. de condition. apposit.* Dicunt alii, videntur approbare potius, quàm improbare conditiones in matrimonio. Sed merito Tambur. *tract. 4. c. 5. §. 10. & Gobat cas. sum. 138.* censent & monent, à Parocho non esse admittendas in matrimoniis conditiones, præsertim de futuro, nisi ob raram & urgentissimam causam; sed si alicujus conditionis impletio ad matrimonium expectanda sit, v. g. ut sponsus obtineat libertatem, officium, &c. expectetur, antequam illud per verba de presenti celebretur; Ratio est multiplex; 1. Quia ejusmodi conditionum adjectio repugnat mori patrio. 2. Quia facile tales conditionate contrahentes sibi persuadebunt, valere matrimonium ante eventum vel notitiam conditionis appositæ, & facient ante tempus, quæ faciunt veri conjuges. 3. Quia cùm juxta probabilissimam sententiam à nobis admittendam illo ipso momento, quo impletur conditio in mari-

matrimonio posita, illud convalescat absque novo consensu, & novâ præsentiâ Parochi & testium, fiet sæpius ut matrimonii Sacramentum conficiatur, dum alter vel uterque conjugum est in statu peccati mortalis, in ebrietate, aut nescio, quibus occupatus, insigni Sacramenti irreverentiâ. 4. Ex istis conditionibus non subsistentibus, vel non impletis possunt oriri gravia incommoda; scandala, dissensiones, &c. ut consideranti patet, & infra notabitur. Quia tamen posset subindè esse ratio urgens contrahendi matrimonium sub aliqua conditione, & reverà contrahentes aliquando tales conditiones occultè apponunt in contrahendo matrimonio: pro pleniori intellectu ejus naturæ, & non inutili notitia confessarii, agam de his strictè, de quibus latissimè Sanchez l. 5. *totò De Matrimon. Perez, Dicastil. Alii.*

§. I.

Conditio de præsenti vel præterito.

I. **M**atrimonium contractum sub conditione relata in præsens vel præteritum (v. g. contrahe tecum, si filia Titii es, si legitima, si virgo: Si navis advenit, si pater mortuus est, &c. statim valet, si conditio vera est: & statim nullum est, si conditio falsa est. Certum apud omnes. Habetur variis textibus juris, apud Layman tract. 10. part. 2. c. 7. num. 1. Ratio est; quia contractus quilibet ex convenientium voluntate legem & conditiones accipit: si

T §

ergò

ergo ea sit contrahentium voluntas, ut, si hoc existat, stipulatio rata sit, si hoc non existat, stipulatio irrita; ita statim erit, sicut inter se conveniunt. Quare *L. institutis. ff. De conditionibus* dicitur: *Quod nulla sit conditio, quae in praeteritum conferatur vel praesens*; quia nimirum non suspendit actum, sed facit, ut statim valeat, vel non valeat.

328 II. Neque verò interest, quod contrahentes, vel unus eorum ignoret conditionem appellationis subsistere. Ut contra *Coninck* & alios, et communi notat *Layman* cit. cum *Hurtado* & aliis. Et expresse habetur *L. Cum ad praesens. ff. De rebus creditis. Stipulatio tenet, quamvis ignorare contrahentes conditionem ignorent*. Quare si contraxisti cum puella: Si nobilis sit; aut illa tecum: Si officium à Rege habes: & conditio subsistat, jam ratum & validum erit matrimonium, etsi tu nondum ejus nobilitatem, neque illa tuum officium cognoscat: quia non contraxistis sub conditione nobilitatis cognita vel officii cogniti, sed sub conditione nobilitatis vel officii, si existat.

329 III. Quamvis autem conditio de praeterito vel praesenti non suspendat matrimonium quoad esse vel valorem, ut dictum est (sicut suspendit conditio de futuro,) suspendit tamen quoad usum licitum, quousque conditio existere cognoscatur; licet enim matrimonium sub tali conditione initum reverà perfectum jam sit, si tunc subsistat conditio, sub qua est initum: non tamen

tamen est permissus ejus usus, donec cognoscatur ad esse illa conditio; quia alioquin exponitur se periculo fornicationis, si forte conditio non subsistat, & ideo matrimonium nullum sit.

Hic incidenter observa. Specialis illa conditio: *Si virgo es*, involvit hanc de futuro: *Si te reperero virginem*: & duplicem sensum habere potest: 1. Si post diligentem inquisitionem, aut factam à Matronis inspectionem, cognovero te esse virginem. 2. Si in primo concubitu tecum, te deprehendero virginem esse. Primo sensu licita est ea conditio, ac proinde virginitatis defectus impedit valorem matrimonii. Secundò sensu turpis est conditio; quia provocat sponsam ad faciendam potestatem sui corporis, priusquam sit verum matrimonium: ergò habenda pro non adjecta, aut si seriò adjecta fuit; contractus rescindendus erit.

IV. Si conditio talis de præsenti vel præterito, reverà non subsistat, irritum manet matrimonium & ratum & consummatum, v. g. Titius serio dixit Sempronio: *Si virgo es, te duco uxorem; si virgo non sis, nullum esto matrimonium nostrum*. Post contractum & consummatum matrimonium, deprehenditur Sempronia non fuisse virgo, sed ab alio corrupta. Siquidem Titius permansit constanter in voluntate non habendi Semproniam in uxorem, si deprehendatur non esse virgo, sanè licet ante illam deprehensionem centies fuisset commixtus cum illà, nullum seu ratum seu consummatum extitisset

matrimonium, sed post illas tot copulas potuisset illam repudiare, si postea cognovisset certò, fuisse corruptam ab alio. Juxta Comuniſſimam DD. Et in casu facto benè resolvit Prosper Fagnanus in c. *Si conditiones. De Condition. Appoſ.* Cosmus coram Parocho & testibus contraxit matrimonium cum Anna: *Anna, si legitima, ducere in uxorem.* Deinde matrimonium cum illa consummavit, ac prolem inde suscepit; postea compertum est, Annam non fuisse legitimam. Quæsitum est primò: An illud matrimonium fuerit ab initio nullum ob defectum conditionis? Secundò: an non fuerit validatum per copulam multiplicem subsequenter? Et rectè respondet ad primam quæſtionem affirmative; quandoquidem ex verbis Cosmi apparebat, ipsius consensum verè pendere à veritate adjectæ conditionis. Ad secundam quæſtionem respondet negativè; eo quòd copulam exercuerit potius ex constanti falsa opinione, quòd Anna esset legitima, quàm ex animo habendi illam pro uxore, etiam casu, quo fortè non esset legitima. *Sic ille,* asserens esse omnium consensum. Aliud tamen dicendum fuisset, si Cosmus post cognitum defectum Natalium, adhuc copulatus fuisset carnaliter Annæ; tunc enim jura præsumerent, eum recessisse à conditione prius appoſita, ejusq; consensum desiisse pendere à legitimatione uxoris; ideo tunc matrimonium convaluisset, tuppõsitâ sententiâ, quòd matrimonium invalidè contractum coram Parocho

Parocho & testibus possit revalidari sine nova assistentia Parochi ac testium. De quo *cap. sequent.* Ut benè notat Gobat *cas. 5. num. 142.* & rursus : *tract. 9. cas. 5. num. 138.* rectè rursus inculcans , Parochum non debere extra casum magnæ necessitatis assistere matrimoniis conditionatis, nec permittere, ut contractui matrimonii conditiones apponantur. En quàm ingentia mala poterant oriri ex casu proposito, postquam cognovit Cosmus (vel suprà Titius,) se fuisse tam turpiter deceptum : & quid si, ut jure poterat, repudiasset illam tot mortalibus notam Notham? dixi autem : *Post cognitum defectum* ; quamdiu enim defectum non cognoscit, non præsumitur recedere à conditione de præsentis vel præteriti per copulam carnalem, ut dictum est. Sed benè tunc præsumitur recedere à conditione apposita relata in futurum : ut mox dicam *§. sequent.* & in simili dixi suprà. De Sponsalibus conditionatis.

§. II.

Conditio de futuro honesta & possibilis.

Matrimonium contractum sub condicione honesta ac possibili in futurum relata
v. g. accipio te, si pater tuus consenserit : si mille florenos in dotem dederit &c. suspenditur usq; ad conditionis eventum ; eâ verò eveniente statim perficitur matrimonium absque novo requisito contrahentium consensu : itemque absque nova assistentia Parochi & testium. Excepto : Si inhabiles

habiles ob impedimentum dirimens contraxissent sub conditione: *Si Papa dispensaverit.* ita DD. citandi. Explico particulatim.

332 I. *Suspenditur usque ad conditionis eventum.* Omnes. Et expressè habetur *c. super eo. Di. Condition. Appos.* Ratio est: quia conditio propriè dicta, & in futurum relata suspendit actum, cui apponitur. Ut habetur utroque jure: & Canonico: *c. cit. Super eo. &c. De illis. eodem: & Civili: L. Si ita stipulatus ff. De Verbor. obligation.* Quod tamen intelligi debet, si conditio apponatur in ipso contractu; si enim contractus jam semel absoluto consensu perfectus sit, conditio deinde illi apponi non potest. *L. 4. De donationibus.* Et quamvis alii contractus absolute initi postea novâ stipulatione per mutuum consensum sub conditione infirmari possint; ut nisi hoc fiat, vel hoc feceris; donatio vel venditio rescindi possit: Secus tamen est in matrimonio, quod semel valide nulla voluntate contraria dissolvitur. Sicut notavit Sanchez *l. 5. disp. 6. num. 4.* Insuper nota duo: Unum: Si in tali casu sponsi ante adventum conditionis alio absoluto consensu de præsentì contrahant, aut carnaliter jungantur, statim sit matrimonium ratum; quia censetur recessisse à conditione antea in futurum relata. Prout respondit Alexander III. *cit. c. de illis.* Et habetur etiam *c. Per rurs. Di. condition. Appos.* Etenim in dubio semper præsumitur sponsus v. g. affectu maritali, non autem fornicario accedere ad sponsam: ideoque

rece-

Seçt. III. De Matrimonio ut est contractus. 303

recedere à conditione de futuro antea appositâ, & jam velle eam habere pro non appositâ. Alterum est: Qui sub conditione de futuro duxit unam, ante eventum illius conditionis, injustè quidem, validè tamen contrahit matrimonium absolutè & indissolubiliter cum alia. Ita quando quis duas duxit sub conditione, valebit matrimonium illius, cujus conditio prius est impleta. Sanchez l. 4. disp. 8. Dicastil. disp. 5. dub. 8. Gobat. tract. 50. cas. 12. num. 472. Ut contra alios alibi indicatum est.

II. *Eveniente conditione statim perficitur ma-* 333
rimonium, nullo requisito novo contrahentium consensu. Ita communis Canonistarum in cit. c. *Super eo.* Glossa, Innocent. Hostiensis; Abbas alii cum Navar. c. 22. num. 63. & Consil. 1. De condition. appos. & ex Theologis Paludanus, Petrus Sotus, aliisque congestis Sanchez cit. l. 5. disp. 8. Coninck disp. 29. dub. 1. Layman tract. 10. l. 5. part. 2. c. 7. num. 2. Cardinal. de Lugo De pœnitent. disp. 13. Seçt. 5. Capl. Hurtad. hic disp. 7. diff. 3. Dicastil. disp. 5. dub. 6. num. 69. Castro-Palaus disp. 2. punct. 11. §. 2. Perez disp. 16. Seçt. 13. fusè, alii apud ipsos. Ratio potissima est; quia ita declarârunt authenticè Pius V. & Clemens VIII. Teste locupletissimo Prospero Fagnano in idem c. *Super eo.* Ubi per extensum refert illas Declarationes, ac testatur ita servari in Curia Romana. Et probatur receptissimo axiomate: Quòd consensus conditionatus positâ conditione, transeat in absolutum

tum. Ut habetur *L. Potior. ff. Qui potiores in pignore. & L. Hac venditio. ff. De contrahend. emptio.* Ibi: *Conditionales venditiones tunc perficiuntur, cum impleta fuerit conditio.* Quando ergo dicis: accipio te in uxorem, si pater consenserit, perinde est, ac si dicas: jam vero habeo voluntatem & consensum habendi te in uxorem; at nolo, ut effectus hujus consensu existat, priusquam pater consentiat; volo autem jam & omnino consentio, ut quamprimum ipse consenserit, sis absolute mea uxor: Ergo posita conditione absque novo consensu jam absolute uxor erit. Confirmat *Layman* cit. Sicut se habet consensus de futuro ad contractum sponsaliorum, ita se habet consensus de presenti ad contractum matrimonii: atqui omnes fatentur, & constat ex *c. Unico. Desponsal. in 6.* consensum de futuro conditionatum, (v.g. accipiam te, si pater mille florenos in dotem dederit) eveniente conditione sine novo consensu purificari & effici sponsalia absoluta: ergo etiam fateri debemus, consensum de presenti conditionatum, (accipio te nunc in uxorem, si pater mille florenos dederit,) posita conditione transire in matrimonium purum & absolutum.

Contrarium tamen, ac novum consensum requiri, docet sane communior Theologorum Sententia *D. Thomas, Pontius, Diana*, alii cum *Tambur. Tract. 4. §. 4. num. 5.* Decisio Rotae apud *Dianam* parte 6. in calice. Quorum rationes bene dissolvunt *Sanchez, Layman, Pever,*

alii cit. quos curiosus videre potest, mihi non vacat. immorari.

III. Absque novâ assistentiâ Parochi & testium 3334

Quando nimirum matrimonium sub conditione in futurum relata jam celebratum est coram Parocho & testibus, nihil opus est, ut postea, eveniente conditione, de novo adhibeatur Parochus cum testibus. Ita cum aliis Sanchez cit. disp. 8. num. 24. & fusissime disputans, tandem inclinans in hanc sententiam *Dicastil. cit.* Ratio pro interim sufficiens est, quia probabilissima, omnino tuta & praxi recepta sententia infra suo loco austruenda est: Quando matrimonium coram Parocho & testibus omnino fide vel aliunde invalide contractum fuit, & postea, deposita fictione vel dispensatione impetrata, novo consensu revalidatur, non requiritur necessariò nova assistentia Parochi & testium: ergò neque in nostro casu, quando matrimonium prius sub conditione contractum fuit. Contrarium tamen docent *Ledesma, Coninck, Bonacina, Hurtad.* alii cum *Perez cit. sect. 14.* & ut probabiliorē tenet *Layman cit. num. 3.* Ratio non contemnenda est; quia Parochus & testes à concilio requiruntur, ut intelligant matrimonium verè & substantialiter contractum esse, & sic de eo in foro externo, ad multa vitanda incommoda, testari possint; sed nisi intersint eventui seu impletiōi conditionis, aut saltem à contrahentibus audiant, conditionem appositam impletam esse, vel defacto subsistere, revera nesciunt, utrum

trum matrimonium verè & substantialiter contractum sit : nec consequenter de eo contractu in foro externo testificare possunt, sed tantum de contractu inchoato, adhuc in futurum pendente & solubili: ergo, &c. Sed *ix.* Negando maiorem, pro omni eventu, ob instantiam positam à nobis, cum sæpè neque ipsi contrahentes, minus assistentes scire possint, an matrimonium verè & substantialiter contractum sit, ob impedimentum latens. Sufficit ergo ad intentum principale Concilii, Parochum & testes testificare posse matrimonium coram se & non clandestinè, quoquo tandem modo, contractum esse, dummodò patenter non nullo.

335 IV. Exceptio: Si inhabiles ob impedimentum dirimens, ad contrahendum contraxissent sub conditione: *Si Papa dispensaverit.* Tunc enim ea dispensatione impetrata, probabilius est sponsalia purificari; matrimonium autem certò ratum fieri debere per novum consensum coram Parocho & testibus. Ita cum aliis Layman cit. *num. 5.* Prima pars probatur; quia desponsatio facta per verba de præsentibus sub conditione possibili in futurum relatâ. v. g. *si Papa dispensaverit*: habet saltem vim desponsationis conditionalis de futuro: ergo sicut sponsalia de futuro sub conditione dispensationis Papalis, ea eveniente purificantur: ita etiam eadem desponsatio sub eadem conditione facta per verba de præsentibus, ea eveniente purificari debet. Secunda
pari

pars est ferè communis, teste Navarro. l. 4. *con-*
sil. 14. de sponsal. & Layman. cit. (contra tamen
Sanchez, Coninck, alios non paucos) Ratio est à
Layman benè data: quòd nunquam præsumen-
 dum sit, mentem Pontificis dispensantis esse, ut
 matrimonium præterito tempore contractum
 valeat, sed, ut post collatam dispensationem
 præmissis denuntiationibus in facie Ecclesiæ
 contrahere liceat: sicut apertè colligitur ex Bul-
 lis & Rescriptis Pontificum.

§. III.

Conditio de futuro turpis vel impossi-
bilis.

DE his ita statuit Gregorius IX. c. Finali; 36
 de condition. appos. *Si conditiones con-*
trà substantiam conjugii inferantur, puta, si al-
ter dicat alteri: contraho tecum, si generationem
prolis evites; vel donec inveniam honore vel
facultatibus dignorem; aut: si pro questu adul-
terandam te tradas, &c. matrimonialis contra-
ctus quantumvis favorabilis, caret effectu, li-
cet aliæ conditiones appositæ in matrimonio, si tur-
pes vel impossibiles fuerint, debeant propter ejus
favorem pro non adjectis haberi. Sic textus Pon-
 tificis sanè difficilis & multum intricans Do-
 ctiores. De his aliis conditionibus turpibus vel
 impossibilibus nunc dicam; de illis verò sub-
 stantiæ matrimonii repugnantibus dicam seor-
 sim §. sequent.

I. Quando certò constat conditionem tur- 337
 pem vel impossibilem; sive secundum naturam;

uti: ducote, si cœlum digito tangas, si dotem
 tanquam montem aureum afferas: sive secun-
 dùm mores, (nam jura etiam conditionem
 turpem seu inhonestam, impossibilem vocant,
 eo quòd impossibile judicari debeat, hominem
 honestum velle facere quod turpe est, uti ducote,
 si partem occidas, si fidem neges, &c.)
 adjectam esse matrimonio aut sine animo con-
 trahendi, sed per jocum indicantem animum
 alienum à contrahendo, ut certè solent adji-
 conditiones illæ secundùm naturam impossibi-
 les. Aut conditio turpis adjecta sit cum serio
 animo volendi exspectare eventum illius & no-
 lendi contrahere, nisi talis turpis conditio po-
 natur; certum est, matrimonium fore nullum
 in foro interno, imò & externo, si probari pos-
 sit, adeoque conditionem talem tunc non habe-
 ri pro non adjecta, sed præsumptionem juris
 tunc cedere veritati. Ita mox citandi. Ratio so-
 lida & clara est; quia consensus matrimonii ro-
 tus quantus pendet à voluntate contrahentium,
 ut Ecclesia consensum ad substantiam matri-
 monii requisitum supplere nequaquam possit:
 nec potest efficere, ut subsistat matrimonium
 sine verò consensu. Ut omnes fateri debent: et
 qui conditio propriè dicta & suspensiva actus, si
 impossibilis vel turpis sit, ab initio statim vitiat
 contractum, ut expressè habetur variis textibus
 juris apud Layman cit. c. 7. num. 11. Et in pro-
 posito primo modo, ut supponitur, nullus ad-
 est consensus, secundo autem modo adest qui
 dem

Sect. III. De Matrimonio ut est contrahens. 309

dem consensus conditionatus de futuro, sed cum conditione impossibili vel turpi: eoque ipso nullus & minimè obligatorius; cum implicet nasci obligationem ad aliquid turpe vel inhonestum: ergo nec tunc subsistit matrimonium, nisi post impletam conditionem turpem: sicque rursus non habetur pro non adjecta.

II. Ecclesia tamen & Pontifex cit. c. *Finalide-* 338
finiunt, conditiones illas turpes vel impossibiles substantiæ matrimonii non repugnantes, in favorem ejusdem matrimonii haberi pro non adjectis præsumptivè & regulariter pro foro maximè externo; cum enim in foro maximè externo regulariter nesciatur intentio contrahentium, an scilicet contrahens adhibuerit illam conditionem turpem vel impossibilem sine animo contrahendi, vel joco ostendente animum alienum à contrahendo; an verò potius cum vero animo contrahendi solum adjicerit per merum jocum, facetiam vel ignorantiam; Ecclesia præsumit hoc posterius, quod est in favorem valoris matrimonii, & consequenter validum pronuntiat tale matrimonium, & conditionem illam turpem vel impossibilem habet, quasi non adjecta fuisset. Ita DD. satis communiter, Coninck *disp. 29. num. 42.* aliisque citatis Perez *disp. 16. §. 5. num. 8.* Hurtad. *disp. 7. diff. 10.* Tambur. *tract. 4. c. 5. §. 5. num. 74.* Etsi contra longè communioem. An verò hæc præsumptio etiam in sponsalibus locum habeat, dictum est suo loco negativè.

339 339. Layman. autem cit. c. 7. num. 11. sub-
 lius & magis decorè sic explicat : favorem hunc
 in eo consistere, quòd in dubio : an conditio
 turpis vel impossibilis adjecta sit tanquam con-
 ditio propriè dicta & suspensiva actûs (quæ
 principio statim vitiat contractum, ut dictum)
 an verò tanquam modus non suspensivus : id
 posterius præsumi debeat, ut proinde matri-
 monium statim validum censeatur, conditio
 autem non habeatur tanquam non adjecta. In hoc
 enim modus differt à conditione propriè dicta
 & suspensiva actûs, quòd modus adjectus con-
 tractui, eum non suspendat, sed statim valeat
 contractus, attamen cum tali modo vel onere
 implendo ab alio : ut si dicas : duco te, si prius fi-
 dem neges : est conditio propriè dicta & suspen-
 siva actûs usque ad eventum conditionis ; si verò
 dicas : duco te, ut tamen te ad veram fidem con-
 vertas : est modus non suspensivus ; statim enim
 valet matrimonium, tamen cum onere spon-
 se, ut oportunè se convertat. Nunc autem modus
 impossibilis sive secundum naturam, sive secun-
 dum mores, seu turpis adjectus contractui, non
 vitiat illum, sed pro non adjecto habetur. Ut
 si dicas : dono vel lego tibi equum, ut cœlum
 tangas, ut hæreticus fias, &c. Ut ex commu-
 ni docet Molina, aliisque citatis Sánchez l. 1.
disp. 19. qui modus mihi valde placet.

340 IV. Dicta autem regula : quòd conditio im-
 propriè dicta seu modus non suspensivus, si
 impossibilis vel turpis sit, pro non adjecto ha-
 bendus

bendus sit, limitari debet ex citato jure, *c. Finali. De condition. appes.* Nisi ejusmodi turpis vel impossibilis modus seu conditio repugnet substantiæ matrimonii (vel alterius contractus) ut in exemplis à Pontifice allatis: ducō te, si generationem prolis evites; si te adulterandam exponas. Hæ enim formulæ non significant conditionem propriè dictam & suspensivam matrimonii, usque dum ista fiant (certè ante matrimonium contractum non poterit se prostituere adulterandam, nec generationem prolis evitare) sed significant modum, quem contrahens post matrimonium contractum observari velit, ut ex *Malina* benè notant *Layman cit. num. 11. §. 9. & Herinex hic disp. 3. quest. 5. num. 36.* Et de his seorsum sit

§. IV.

Conditio turpis repugnans substantiæ Matrimonii.

SI ergo talis conditio vel potius modus repugnans substantiæ matrimonii, ejusve triplici bono quoad ipsam obligationem, adjiciatur matrimonio: Ut si dicas: Te ducō, si in te non transferam dominium mei corporis ad usum conjugalem; aut (ut pulchrè specificavit Pontifex in textu allegato. *cap. Finali §. precedenti in initio cit.*) contrahō tecum: si generationem prolis evites: repugnans bono prolis: vel donec inveniam aliam ditiores, &c. Ecce repugnans bono Sacramenti, scilicet perpetuitati & indissolubilitati: vel si pro quæ-

fluadulterandam te tradas: Ecce repugnans bono fidei conjugalis. Tale matrimonium, quantumvis hoc aliquin favorabile sit, viciatum ac nullum definitur Pontifex l. c. non tanquam novum jus condens, sed quod est de jure naturæ declarans; quia non potest matrimonium subsistere sine suis essentialibus: & quia id commune est omnibus contractibus, dum contrahens inter contrahendum vult obligare ad quicquam repugnans ipsi substantiæ contractus, satis significat se non habere animum verè celebrandi talem contractum: nam sine voluntate contractus non efficitur. Dixi autem notantissime: *Quoad ipsam obligationem*. Nam notandum permaximè

342 II. Bona illa matrimonii, fidei, prolis, & Sacramenti possunt spectari dupliciter. 1. quoad obligationem velut in radice & actu primo: 2. quoad actum secundum seu executionem. Sumpta quoad obligationem seu actum primum seu ipsam obligationem mutuam servandi fidem tori, jus debiti, & perpetuam societatem sunt vel ipsa substantia matrimonii, si sumatur matrimonium & vinculum: aut si matrimonium accipiat pro actuali contractu & Sacramento, sunt velut proprietates inseparabiles & effectus matrimonii. At verò eadem tria bona quoad actum secundum & executionem (scilicet actualis observatio fidei, redditio debiti, perpetua societas; non sunt utique de substantia matrimonii, sed omninò separabilia, & sapè

sapè separantur, nec ea separatio potest abesse
ejus valori. Si ergò contractui matrimonii ap-
ponas conditionem seu modum sic, ut ipsam
prædictam aliquam obligationem excludas, irri-
tum reddis matrimonium, ob rationem datam;
si verò solum excludas actum secundum, seu a-
ctualem observationem talis obligationis, obli-
gatione retentâ, nihil officies valori matrimonii.
Exemplis cape: Validè contrahis matrimonium
cum expressâ intentione sapè adultrandi, aut
uxorem pro quæstu prostituendi, aut à conjugē
sine justa causa te separandi, aut aliam, ea viven-
te, priori scilicet, ducendi, generationem pro-
lis impediendi, abortum procurandi, natam
prolem enacandi, &c. Quia in his & similibus
solum excludis dicta bona matrimonii quoad
actum secundum. At contrà invalidè contrahis
matrimonium, si talia, talémque pessimam vo-
luntatem tuam in ipsum pactum matrimonii de-
ducas, ac ea conditione modo ac pacto velis
contrahere matrimonium, ut talia fiant, ac ve-
lut fieri fas sit; sic enim ipsam obligationem sub-
stantialem matrimonii excludis ejusque essen-
tiam evertis. Hinc rectè resolvit Layman cit.
c. . num. 9. Calvinistam credentem, ob con-
jugis adulterium fas esse matrimonium dissol-
vere, si contrahat ea intentione, si uxor v. g. fi-
dem matrimonii violaverit, eâ repudiâtâ aliam
ducendi; quia hæc impia & hæretica intentio in
pactum non deducitur, illud matrimonium ni-

hilominus validum & indissolubile esse: sed utique, si id etiam in pactum deduceretur.

343 III. Omnes unanimiter consentiunt conditiones ita repugnantes bono fidei & Sacramenti in exemplis allatis & similibus adjectas matrimonio, illud vitiare & irritum reddere. At vero quoad bonum prolis non ita consentiunt, sed aliqui sic distinguunt: Matrimonium certo irritari, quando ei apponitur pactum vel conditio evitandi generationem modo positivo & illicito; ut, si deberet evitari generatio per media sumpta procurando sterilitatem, aut abortum foetus concepti, nunquam immittendo semen intra vas, necando vel non educando prolem susceptam, &c. Hæc enim positivè repugnant bono prolis: At vero non irritari, quando apponitur eadem conditio evitandi generationem prolis negativè tantum & licito modo: ut potè nunquam matrimonio utendo, quod utique est licitum. Ita expressè Perez *disp. 16. sect. 7.* & re ipsa Paludanus, Vasquez, Rebel, Cominck, Hurtad. apud eundem Perez, Tambur. *hic tract. 4. c. 5. §. 8.* absolute docentes validè contrahi matrimonium cum conditione honesta, videlicet ut neuter ab altero debitum petat, sed continentiam perpetuam servet, aut voveat, aut Religionem ingrediatur: & dant bonas rationes: 1. quia essentia matrimonii consistit in mutuo dominio corporum in usum generationis, cum quo dominio consistere potest obligatio non utendi corpore ad hunc finem; cum jus utendi sit separabile

sect. III. De Matrimonio ut est contractus. 315
rabile à domino directo. 2. Conjuges non sunt
absolute obligati ad usum conjugii, nisi sub con-
ditione: nisi Religionem ingredi nolint: ergo
jus utendi matrimonio, obligatioque reddendi
debitum non est de substantia illius. 3. Conjuges,
permanente substantia, substantialique vinculo
matrimonii possunt abdicare jus utendi ma-
trimonio per votum continentiae mutuo con-
sensu editum: ergo idem possunt facere in ipso
matrimonii contractu. 4. Principaliter hæc
Sententia planissime ad cuiuscunque captum
explicat & salvat, quo pacto Beatissima Virgo,
et si voto castitatis adstricta & ab omni cogita-
tione de usu matrimonii alienissima potuerit ta-
men contrahere matrimonium & effici verissima
sponsa & uxor virginei sponsi ac mariti Iosephi.
Ut etiam observat Gobat cas. 13. num. 267. ni-
hil tamen audens definire: Neque ego audeo,
sed maneo in distinctione data IV. // & dico
porro.

IV. Valet sine dubio matrimonium, si quis
contrahat cum intentione, eo nuquam utendi
petendo aut reddendo; cum de essentia contra-
ctus matrimonii non sit consensus in usum &
copulam ipsam, sed in jus & obligationem tan-
tum, ut supradictum. Non autem valet matri-
monium, si ei conditio vel pactum apponatur,
quo jus & potestas matrimonii, ad ejus usum
impeditur vel tollitur: v.g. accipio te eo pacto,
ut in perpetua continentia vivamus; ut nun-
quam à me conjugii debitum petas; vel, ut tibi
exigenti

exigenti reddere non teneat, &c. Ita communis DD. cum D. Thoma in 14. disp. 28. *quest. unica art. 4. ad 3.* D. Bonavent. *ibidem quest. ultima.* Richard. Adrian. aliisque congestis Sanchezl. 5. disp. 11. Layman cit. *num. 9.* Ratio est; quia talis conditio vel pactio, quantumvis honesta & sancta, reverà tamen repugnat substantiæ matrimonii, cum substantia matrimonii quam maxime consistat in jure utendi, & obligatione præstandi corpus conjugis ad usum conjugalem; atqui hoc jus ac obligatio tollitur dictis pactis seu conditionibus. Neque urgent rationes oppositæ piæ Sententiæ. Ad primam respondetur: Licet in rebus plerisque separari possit dominium directum a jure utendi vel fruendi tali re; at nihil simile est in matrimonio, sed totum dominium reale, quod per matrimonium acquiritur in corpora, nihil aliud est, quam illud ipsum jus utendi corpore conjugis ad usum generationis; ergo non separabis idem à se ipso. Ad 2. negando consequentiam; quia per matrimonium absolute omnino contrahitur obligatio carnalis conjunctionis ac debiti reddendi non obstante conditione, quæ ei de jure inest, puta: *nisi Religionem proficere malit*; aut: *nisi fidem datam alteri violes*. Nec est in contrahentium potestate adijcere alias pro libitu. Ad 3. negatur iterum consequentia, quia id commune est omni contractui, ut apponi non possit ipsi contractui aliquid ejus substantiæ seu naturæ repugnans, licet postea poni possit per modum novi con-

tractus aliquid tale priori ex parte repugnans. Ut bene docet Sanchez l. 5. disp. 19. num. 5. & 12. ita & matrimonio à principio apponi non potest conditio ejus substantiæ repugnans; quia sic fieret contractus essentialiter, & non fieret; potest tamen postea apponi per novam pactiōem aliquid honestum matrimonii contractui ex parte repugnans, utpotè mutua pactio continendi ad tempus, vel in perpetuum, permanente interim vinculo matrimonii quoad alia, utpotè mutuam cohabitationem, prolem jam susceptam educandam, fidem servandam, ut cum alia persona carnalis copula non habeatur. Ut rectè Layman num. 9. Ad 5. r. Etiam seclusâ illâ Sententiâ planè & optimè salvari Sacratissimum Matrimonium Matris JESU Mariæ & JOSEPHI prima parte nostri dicti; consensit enim Beatissima Virgo in traditionem corporis sui quoad potestatem, obligationem & actum primum: adeoque quantum erat ex parte contractus matrimonialis, omninò obligata fuit Josepho ad reddendum debitum conjugale, si ipse exigeret: eoque ipso illa confuse & indirectè consenserat in copulam, si exigeretur: quod omninò sufficiens erat ad plenam essentiam contractus matrimonialis. Nunquam autem consensit in ipsam copulam directè & simpliciter, quippe & voto Castitatis adstricta, & certâ Dei revelatione edocta, Josephum ejus debitum nunquam exacturum, sed suam virginitatem certò & tutè conservatum iri. Ideò enim ex An-

gelo tantæ Prolis conceptionem annuntians
quæsit: *quomodo fiet illud, quoniam virum
non cognosco.* Quare Castissima Virgo à voti sui
violatione secura, volente & præcipiente Deo,
in conjugium consensit, sed in ejus actualem
suum simpliciter & directè consensit nunquam.
Qua de re Gratianus *toto C. Beata. 27. quæst. 2.*
Magister in 4. d. 30. & ibidem D. Thomas, Sec-
undus, Durandus, Henricus. alii ac late & optime
Suarez, part. 3. tomo 2. disp. 7. sect. 1. Valquez
part. 3. tomo 2. disp. 127. c. 6. num. 8. Perez
disp. 13. sect. 8.

SECTIO IV.

*De Matrimonio rato ut Sacramentum est
ejusque solemnitate & indissolubilitate.*

SUMMARIUM.

- 346. Matrimonium ut Sacramentum quid?
- 350. Materia ejus sunt corpora, & forma verba contrahentium.
- 354. Ministri sunt ipsimet contrahentes.
- 356. An ratio Sacramenti valde possit separari à contractu à fidelibus?
- 358. Ad valorem requiritur assistentia Parochi, & duorum vel trium testium.
- 359. Qualis Parochus requiratur?
- 360. Aut hic intelligatur:
- 363. Quis alius de licentia Parochi assistere possit?
- 365. Quæ licentia ad id sufficiat?
- 366. An etiam per vim vel metum exorsa?
- 367. Licentia Parochi etiam necessaria est Confessorum pro copulando moribundo.
- 368. Quales requirantur testes?
- 373. Qualis presentia Parochi & testium?